

הצעה להגדלת תנובת השומן בדרך ההכלאה

להגדלה רבה יותר של תנובת השומן. ב"משק הבקר והחלב" מס' 76 התפרסמה רשימה על תוצאות מבחני הצאצאים בדנמרק; נש-ווה אותן עם תוצאותינו —

תנובות המבכירות במבחן			
הגזע	ק"ג חלב	% שומן	ק"ג שומן
שחור-לבן-דני	4714	4.35	205
ג'ארסי דני	3500	6.52	228
ישראל-פריזי	5400	3.25	176

התנובות הנ"ל של הבקר בדניה הושגו בתחנות המבחן, ואלו של הבקר הישראלי-פריזי הן של המבכירות שהמליטו ב-1962/3, בגיל מעל שנתיים, שנחלבו $3 \times$.

ההפרש בין הבקר השחור-הלבן הדני לבין הג'ארסי הוא 23 ק"ג שומן לטובת הג'ארסי. בגרמניה היתה תנובת הפרות של 2 גזעים אלה בשנת 1964 כדלהלן:

פרות שחור-לבן 4687 ק"ג חלב, 3.97% שומן, 186 ק"ג שומן.
פרות ג'ארסי 3236 ק"ג חלב 6.39% שומן, 207 ק"ג שומן.

ההפרש לטובת הג'ארסי — 21 ק"ג שומן. נראה לי שהקניית גאנים של הבקר הג'ארסי הדני לבקר שלנו, זאת תהיה הדרך המהירה ביותר בהשבת הכושר הגאנטי להניב שומן. התכנית דלהלן מוצעת לדיון, כדי לאפשר קליטת הגאנים לייצור שומן גבוה במינימום נזק לתכונות העיקריות של הבקר שלנו, שהן — תנובת חלב גבוהה ומהירות הגדילה: מספר מסויים של פרות, בעלות תנובות חלב גבוהות, תוזרענה בזרימת פרים ג'ארסיים בדוקים; 2 האגדות להזרעה יגדלו במשך שנתיים 12 עגלים מדור ראשון ויעמידו אותם למבחן. לפי השיעור המקובל של 50—100 בנות לכל פר צעיר — יגדלו בעדרינו כ-1000 מבכירות מדור שני (25% דם ג'ארסי).

מהם סיכויי התנובה של מבכירות אלה? הפרישית התנובה בין 2 הגזעים, כפי שראינו לעיל הם:

בשנים האחרונות היתה תנובת השומן בעדרינו בקו ירידה: בתש"ך — 193 ק"ג שומן במ"מ; מצע לפרה ובתשכ"ד — 187 ק"ג שומן. תופעה דומה מצאנו אצל המבכירות: אלה שהמליטו בשנת 1959/60 ונחלבו 3 פעמים הניבו במוצע יומי 595 גרם שומן ואילו המבכירות מהמלטות 1962/3 — 576 גרם שומן.

ניתוח הגורמים הראה כי הגורם העיקרי לירידה הוא השינוי בהזנה, אולם אין גם להתעלם מגורם הטיפוח. במשך כל השנים הרבינו להשיג תמשי פרים שהגדילו את תנובת החלב והורידו את % השומן. מידת ההשפעה של הפרים להגדלת תנובת השומן היתה איפוא קטנה.

הסובסידיה שניתנת כל השנים לחלב לפי כמותו, ולא לפי איכותו, עודדה את העדפת הפרים המשביחים את תנובת החלב על אלה שהשיגו את אחוז השומן וכמותו. בתוך הגזע שלנו, המיתאם השלילי בין תנובת החלב לבין % השר מן הוא מובהק; בין עשרות פרים בדוקים, כמעט ולא היה אף פר משביח לגבי 2 התכונות.

ב"משק הבקר והחלב" מס' 76 פורסמה רשימה של 230 פרות שתנובותיהן היו מעל 9140 ק"ג חלב; ביניהן היו רק 88 עם % שומן מעל 3.0%, ואילו 86 מביניהן הניבו פחות מ-2.8% שומן. % השומן הממוצע היה 2.9% בקירוב.

מהם סיכויי ההשבת? האבות, לא עוד יהיו גורם השבתה, כי רמת העדרים הגיעה כבר לרמת הפרים הבדוקים. בשנים האחרונות הושם לב, בשעת בחירת האמהות העתודות, למצטיינות במתכונת השומן ובכמותו. ב"משק הבקר והחלב" מס' 76 התפרסמה רשימה של 100 עתודות עם ציון הסטיה מהממוצע של עדריהן; הסטיה הממוצעת היא 140 גרם שומן. אם העגלים הם, בממוצע, מאמהות שמניבות 180 גרם שומן ליום מעל רמת עדריהן, אזי מותר לנו להניח ששליש מההפרש, הוא תורשתי ו-1/12 מההפרש צפוי אצל הנכדות, דהיינו — השבתה כדי 15 גרם שומן ליום חליבה.

לדעתי, אסור לנו להסתפק בדרכי ההשבתה הרגילות ועלינו לחפש אמצעים בעלי סיכויים

גרועות בחלב ולא מצטיינות ב-% שומן, אולם יהיו גם כ-200 פרות מבין ה-1000, ו-4 פרים בדוקים שיצטיינו בהזרשת חלב ושומן בשיעור שלא ידענו, והם יהיו גרעין לטיפוח בקר משובח יותר. אגב — העטינים של הבקר הג'ארסי מעור לים וההתמדה בהנובה מצויינת.

תכנית טיפוח, כפי שהתוותה כאן, בוצעה למעשה בהונגריה בהצלחה ניכרת. שם נמצא שהעגלים בני הדור השני להכלאה החוזרת (1/4 ג'ארסי) אינם נופלים בקצב הגדילה מאלה של הבקר ההונגרי הטהור, שהינו, כידוע, כבד ומהיר גדילה.

הכלאות בין הבקר השחור-לבן לבין הבקר הג'ארסי מבוצעות כעת באופן ניסויי באנגליה, בדניה ובגרמניה; ובאופן מסחרי — באוסטרליה. היה לנו בארץ יתרון מסויים בטיפוח הבקר, כי היינו הראשונים בהזדקקות כל-ארצית מאקסימאלי לית להזרעה מלאכותית, ובפרים בדוקים. יתרון זה הולך ונעלם במהירות ויש כבר היום ארצות לא מעטות, בהן היקף מבחן הפרים ושיעור השימוש בזירמה (קפואה) של פרים בדוקים עולים על האפשרויות שלנו.

בקצב ההתקדמות הגאנאטית, ידנו תהיה על התחתונה בגלל צמצום תחומי הוואריאציה; מוטל איפוא עלינו לאחוז בשיטות של הגדלת הוואריאציה, שיטות, שמטעם תפיסות פורמאליסטיות בטיפוח טרם נתקבלו בארצות אחרות. ראובן בריעני

1,900 ק"ג לזכות הבקר שלנו;

3.27% שומן לזכות הבקר הג'ארסי;

52 ק"ג שומן לזכות הבקר הג'ארסי.

חלק מההפרש ב-% השומן יש לזקוף לזכות האקלים וההזנה; זהו כמובן ענין להשערות. נניח שהבקר שלנו היה מניב בדניה 0.5 אחוז יותר שומן. התנאים שלנו לייצור חלב הינם אינ-טנסיביים, ואפשר להניח שהם משתווים לאלה שבתחנות המבחן בדניה. לפיכך ההפרש המ-שוער בין 2 הגזעים הוא:

1900 ק"ג חלב לטובת הבקר הישראלי-פריזי;

2.77% שומן, 25 ק"ג שומן, לטובת הבקר

הג'ארסי הדני.

הואיל ואצל המבכירות, בנות פרי המכלוא (חצי ישראלי — חצי ג'ארסי), תהיה רק רבע השפעה ג'ארסית — תנובתן הצפויה היא 745 ק"ג חלב פחות ו-0.7% שומן יותר מעמיתותיהן מהגזע הישראלי-פריזי.

השוואה משוערת בין מבכירות ישראליות-פריזיות לבין בנות-כלאיים ג'ארסיות מדור שני.

ישראליות-פריזיות: 5400 ק"ג חלב, 3.25% שומן,

176 ק"ג שומן, 5192 ק"ג חלב, 3.5% שומן

מכלוא 1/4 ג'ארסי: 4925 ק"ג חלב, 3.95% שומן,

195 ק"ג שומן, 5287 ק"ג חלב, 3.5% שומן

ההשבחה הממוצעת היא רק אחד היתרונות של המכלוא. יש לצפות להגדלת הוואריאציה; תהיינה בהמות ממצעות כנ"ל; תופענה פרות

מבנה חדש ליונקים במעברות

החברה גיזל פלביץ, בעלת וותק שלמעלה מ-30 שנה בענף, זכתה סוף-סוף שיקימו למען „בני-טיפוחיה" משכן משופר, מלא אויר ואור ומוגן מפני רוחות-פריצים.

הודות לעינה הפקוחה וידיה החרוצות של גיזל גודלו בתשכ"ה בדיר זה 230 יונקים ללא כל אבידות.